

Slovenski GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdajatelj: **Anton Janežič.**

Št. 11.

V Celovcu 1. novembra 1863.

IX. zv.

Starec in čas.

(Zložil A. Okiški.)

Kratki dnovi,
Kot valovi
Hitíte,
Letíte
Do morjá.

Urni dnovi,
Kot valovi
Hitíte,
Drvíte
Mene v grob.

Dolgo mirno smo ti stali,
Zlati dnovi ti sijali,
Nisi zmenil se za nas,
Slušal si veselja glas.

Z zlatim solncem se vrtimo,
V starosti se pomladimo,
Vtihnje tožbe tvoje glas,
Večni žar bo spremljal nas.

Mili dnovi,
Kot valovi
Hiteli,
Leteli
Vedno ste.

Hudi dnovi,
Kot valovi
Hitíte,
Bežíte
V temno noč!

Zmirom kola so drdrale,
Proti grobu te peljale;
Prašal nisi, kaj je čas,
Slušal si veselja glas.

Vélika gospá.

(Ruska novela, spisal Vasili Aleksandrovič Vonljarijarski.)

(Dalje.)

V.

Natalijino imanje bilo je eno izmed tistih, ki so jih carji nekdaj v neskončni radodarnosti delili svojim ljubljencem. Italijanski arhitekt je postavil na njem veličansko poslopje in za dostojno okinčanje in olepoticenje tega poslopja dala je Italija svoj marmor, Ural svoje zlato, Benetke svoje steklo in zrcala. Hraste, jelke in javorje so pa jemali iz bližnjih gozdov in je zasadili okoli tega kneškega stanovanjšča. Zidan plot je obdajal zverinjak, rastlinjak, bažanjak, v kratkem: naj razsipnejšo nagizdo.

Peter, ugledavši to aristokratično brhkoto, spomni se tega, kar mu je bil župan povedal. — „Kaj bom jaz tukaj?“ popraša sam sebe, „kakov bebec me goni? ali bi ne bilo bolje, da se jaz uboga neznatna stvar vrnem nazaj na svoj siromaški dom?“

Ta hip zasliši glas, ki ga po imenu zakliče.

Bil je to glas, čigar melodični don je imel toliko oblast do njega.

„Peter Adjevič!“ ponovi se zanjkači glas.

„Kako! kaj! milostiva gospa“, sklikne kapitan, „vi se tukaj sanjate, čisto sami s kočijažem?“

„Kaj se vam to čudno zdi?“

„Komaj verujem svojim očém.“

„Le verjemite jim in sedite semkaj. Mislim, da znate voziti?“

„Ponašam se, da znam.“

„Prekrasno. Hodite tedaj.“

Mlad kakor je bil skoči hitro Peter s svojih saní, vzeme kočijažu vojke iz rok in reče Nataliji, da je pripraven, voziti jo do konec sveta.

„Tako daleč se ne popeljeva, pojdeva samo šetat skozi gozd. Ne bojite se saj voziti v gozd?“

„Jaz bi le želel, da bi se bilo tamkaj kake nevarnosti bati, pa bi vam pokazal, s kolikim veseljem bi se za vas v nevarnost podal.“

To rekši šlene z bičem lahno konja.

Ponosni konj tacega spodboda nevajen spne se visoko na višek in se hoče splašiti. Ali kapitan mu se ni dal premotiti. Ukroti ga s krepko pestjo in ga vodi v rednem drku.

„Kako lep konj!“ reče, ko ga vidi hiteti po zmrzli stezi.

„Moj mož ga je ne vem kje kupil in mislim, da res ni slab.“

„Krasno živinče je. Kakšne so prsi! kakšen vrat!“

„Ali imate radi konje?“

„In pa še kako.“

„Ali imate lepe?“

„Ne, kako bi jih imel; ko bi jih hotel imeti, moral bi Židovu imanje prodati.“

„Ali hočete tega le kupiti?“

„Tega le?“

„Dà.“

„In vi bi ga za Kostjukov dali?“

„Kaj to bledete!“

„Pa kako bi ga drugač plačal?“

„Čakala bom.“

„Ne, milostiva gospa, jaz nisem vajen takih kupcij, pa se ne puščam va-nje.“

„Ne ravnate z menoj, kakor dober sosed.“

„In vi, milostiva gospá, ne zgrozite se, pa me žalite.“

„Kako to?“

„Vi veste, da sem ubog, in ko sem vas v svoj neznatni gradič sprejel, nisem mislil, da vam bi moglo v glavo priti, da za to pričakujem kakega plačila... Ah! vidite, umrl bi za vas... Mislite, da se taka misel dá plačati?“

Te besede je govoril s tako priprostim in resničnim glasom, da je bila grofinja ganjena. Prime kapitana za roko, stisne jo živo, in solza jej stopi v oči.

„Ali sem kaj nespodobnega rekel?“ popraša Peter, začudivši se, da je ganjena.

„Ne, vi niste, ali jaz sem“, odgovori Natalija. „Odpustite mi, obljubite mi, da mi odpustite mojo nepremišljenost.“

„Vam odpustiti! Ah! recite mi še vse kaj družega, pa le ne bom... Ali tukaj sta dva pota, po katerem naj grem?“

„Pojdiva domu.“

Vso pot je Natalija molčala, v misli zadolbena. Pred grajsko klančino skoči lahno kakor sylfida iz saní in gre, operta kapitanu na roko, polahkoma v prostorno vežo; tukaj se oberne h kapitanu, pa mu reče: Hočete videti za vas pripravljeno sobo? sama popeljem vas va-njo.

„Za me pripravljena soba!“ reče kapitan in se začudi.

„Brez dvombe. Saj ste mi tudi vi svojo prepustili. Ali mislite, da nisem razumela truda, ki ste si ga prizadjali, da mi oslajšate mujenje pri vas. In da se ob enem rešim tesnobe, ki ste me malo prej va-njo pripravili, treba je, da vse povem. Ko sem vam konja na prodaj ponudila, nisem mislila na to, kar ste mi povedali o malem premoženji in vas nikakor nisem hotela s tim razžaliti. Proti volji, zvešéma proti

volji in le iz nevednosti ali brezmiselnosti sem vas razžalila in koj prosila za odpuščanje. Zdaj pa je vrsta na vas, da vi mene za odpuščanje prosite, ker me niste prav umeli in ste bili nepravilni do mene."

"Ako sem kaj pregrešil, prosim vas s sklenjenima rokama za milost."

"In jaz sem velikodušna in vam dajem milost—ali pod pogodbo!"

"Pod kakšno?"

"Obljubite mi že v naprej, da se jej podvržete!"

"Rotim se, da bodem."

"No, Peter Adjevič, darujem vam konja, ki je bil vzrok praske med nama. Darujem vam ga za zastavo najnega prijateljstva."

"Grofinja! grofinja!" sklikne Peter, ves iz sebe od take darežljivosti.

"Poljubite mi roko in potem ne besedice več. Lačna sem in kosilo mora že na mizi stati."

Če se kdo naših bravcev čudi ravnanju grofinje in bi dvomil, da natančno pripovedujemo, to je od tod, ker ni imel nikoli priložnosti videti in spoznati tistih aristokratinj rusovskega carstva, tistih velikih gospá petrograjskih in moskovskih, katerih mladost docvita v atmosferi visocih salonov in katerih močitev je bila dogodek za najviša društva. V krogih, kjer se jim je videzno bivanje razvijalo, srce ni enako hitro z razumom korakalo. Za te je dostikrat blagotvoren čin samo razvedranje, darljivost samo muha in skoraj vselej imajo svojo voljo za despotično neoporečno postavbo.

Natalija Aleksandrovna je preživela mlada leta v glavnem mestu, kjer so jo obdajali dvorjani, katerih vdvarjanje jej je sicer godilo, ali čutov jej ni izbujalo. Vsi ti elegantni vdvarjanci bili so enako všeč njenim očem in so se jej enako dopadali z domišljevavim kratkočasovanjem. Le eden ni obudil v njej resnejše misli, in ko je dorasla do dobe, da se po spodobnosti omožiti mora, izbrala je izmed vseh ne tistega, ki je pokazoval več nagnjenosti do nje ali ki je prekosil ostale s kako moralno prednostjo, ampak tistega, ki je prekosil vse druge z višim redom in večim bogastvom. Kmalo postane vdova. Žalovanje jo je sililo, da se je morala nekoliko umekniti, ali kaj bi počenjala v velikem mestu brez balov, teatra in koncertov? Sklene tedaj pogledati iti svojih posestev, ki jih še ni poznala. Življenje na deželi jej je bilo čisto neznano in prijatelji so jej ga fantastično opisali in naslikali. Pravili so jej, da bo mesto prijaznih stanovališč in rajskih vrtov, ki kinčijo Nevin otok, našla nepregledne travnike, neprehodne gozdove, lesene kočje, sirove ljudi, na pol divjake, kakoršnih še ni videla nikoli, ki ne umejo ne besedice po francoski in nimajo najmanjega zapopadka o polki. Ali to opisovanje, ki je Natalijo le še radovednišo delalo, utrdi le še njeno odločbo. Stavila se jej je pred oči cela vrsta čudnih obrazov nevsakdanjih pripetljivev in romanskih dogodkov. Malo da

bi bila menila, da je ena tistih potnikov, ki neprestrašeni hodijo okoli zemlje in ki se iz ljubezni do vednosti podajajo v naj večje nevarnosti. Da te, s kakim ponosom bi vrnivši se v zboru njeni srčnosti čudečih se poslušavcev pripovedovala o težavah, nevarnostih in znamenitih dogodkih svojega potovanja!

Navdana te zapeljive misli, odpotuje in vozila se je neprestanoma do Kostjukovega; tukaj je mislila, da ima pred očmi prvi eksemplar tistih na pol divjakov, o katerih so jej bili pripovedovali. S početka jo je razveseljeval Petrov obraz, njegovo bistvo, njegove navade, njegova govorica; kmalo pa je spoznala, da je raven, pošten, nesebičen človek; potlej... ali o tem pozneje.

Stopivši v sobo njemu odrédjeno, ki je bila sicer le stanica druge vrste in za obiskovavce nižih redov pripravljena, kapitan od začudenja toliko tukaj razpostavljenih nagizdnih stvari kar mutec postane.

Med temi različnimi stvarmi bile so nekatere, da čisto ni vedel, za kako so rabo, in druge, ki so se mu celó nepotrebne zdele, postavimo lep pisavnik, poln železnih peres, listnih zavitkov in pečatnega voska.

„Kaj? to vse je za me?“ reče sam sebi, „in vrh tega tudi konj, najlepši konj, da si lepšega misliti ne morem, ki mi ga je še grofinja v znamenje prijateljstva podarila? Kakor se vidi, namen je moj, da v vseh hišah, koder ven in noter hodim, konje na dar dobivam. Županov dar rad nazaj dam, ali ta od Natalije mi je draži zaklad. Kako se bodo moji znanci čudili, ko me vidijo na konji, da bi ga bil kralj vesel! Kaj poreče Elizabeta? kaj poreče Pavlina?... Pavlina? ali je mogoče, da sem imel to mlado dekle za naj mikavnišo stvar na zemlji? Mazinec grofinje je več vreden od nje.“

Toliko je bilo navdušenje Petrovo za gospodarico na Gravskem, ki jo je vendar le še le od treh dni poznal.

Dostikrat je sreča za njo, ki nas ljubi, da ne more brati vseh naših misli. So trenotki, in tedaj bi našla v gubah našega srca take vzdige, ki bi jej mogli ves moški spol omraziti. Pavlina ni imela nobenega dozdevka o kapitanovi omahljivosti. Slišala je sicer, da je grofinja v Gravski dospela, ali kako bi bila uganila, da se je Peter v tem gradu nastanil, da je za to, da prej tjekaj pride, peljal se brez oglašnja memo njene hiše, kamor je še pred kratkim vsak teden neprenehoma zahajal, in da je bilo pedenj časa dovolj časa, da ga je nagnal na besede, da je mazinec grofinje več vreden od cvetoče mlade deklice z ljubečim srcem?

Da pride v obedovalnico, treba je bilo kapitanu iti skozi več sob, ki so ga s svojim obilnim obličjem pri vsaki stopinji na novo v občudovanje pripravljale. Zlasti ga je dvorana z marmornimi kipi, svečnjaki in zlatim in cvetličnim lišpom tako slepila, da ni vedel, ali

bdi ali spi, in da je večkrat potipal stene in razno orodje, da se prepriča, da res ne spi.

Kosilo je bilo spet za njega novo čudo; najmanjši del jedi in pijač je komaj poznal, pa je s tihim čujenjem gledal bliščeči porcelan in svetlo srebernino. Ali vsred te za njega tako nove veličasti delal je gospod s Kostjukovega nekatere modre opazke. Ko mu pri desertu lokaj poda korbico naj lepšega poletnega sadja, popraša ga grofinja: zakaj nočete tega sadja pokusiti? Verjemite mi, da je dobro?

„Prav zato se ga nočem dotekniti“, odgovori kapitan. „Pre-dobro je za me. Ako bi se mi dopadlo, dobil bi voljo, pa bi ga hotel večkrat jesti.“

„No, pa kdo bi vam to branil? Upam, ljubi sosed, da pridete večkrat k meni?“

„Ali bodete pa dolgo tukaj?“

„Morebiti nekaj mescev.“

„Dobro — ali ne za vselej.“

„Na tem svetu ni nič večno.“

„Oprostite, milostiva gospa, so bolečine, ki morejo vekomaj trajati.“

„Ah! vi ste filozof.“

„Le poslušajte, pa vam povem, kaj mi je na um padlo. Ni dolgo tega in bil sem zadovoljen s svojim pičlim premoženjem, s svojim starinskim staniščem in s svojim zmernim kosilom... zdaj pa, ali bom še z njimi tako zadovoljen? Oh, naj sem jaz na mestu vas, jaz ne bi vabil nikoli ubozih, nepremožnih ljudi k sebi, da jim pokažem bogastvo in velekrasje svoje grajščine.“

„Vi se šalite! ali je mogoče, da vas ta brklarija slepi? ali še niste videli lepših palač od tele?“

„Videl sem že tudi velike grajščine in bogato obložene mize... ali...“

„No, govorite dalje.“

„Ali vidite, milostna gospá, ni mi bilo dovoljeno slišati vašega glasa v onih palačah, ne sedati za one kneževske mize, ne časti imeti, obedovati s tako gospô, kakor ste vi. To se mi še ni primerilo, in to me moti in v zadrego pripravlja.“

Te priproste besede, ki so izpovedale misel tako odkrito in pošteno, ganejo Natalijo in začel jo je nekako mikati tisti, ki je po tem, kakor je on to reč razumel, razodel tako tenek čut. Od sih dob ga ni več gledala kakor neko čudno žival in nehala je v srcu se norca delati iz njegove obleke in nevednosti.

„Zdaj vam dajem popolno svobodo“, reče in zvrši kosilo. Jaz imam navadno po obedu siésto, kakor Italijani pravijo, to je, malo dremljem. Morebiti je to tudi vaša navada. Drevi vidiva se spet.“

Peter, ki ni poznal bujne italijanske siéste, korači na tisto stran dvorišča, kjer so stala tista poslopja, ki so njega najbolje míkala, namreč konjušnice. Na tem potu ogovori ga majhen in postaren človek v kožuhovino oblečen in pokrit z dabrovino, ter ga ponižno pozdravi in pové mu, da je dvorski (ferbolter),

„Ali ste od tukaj doma?“ popraša Peter.

„Nisem. Domá sem na Kurlanškem in po rodu Nemec. Ko me je gospod grof v službo vzel, dal mi je rusovsko ime, pa se kličem zdaj Feodor Ivanovič.“

„No, Feodor, ali bi mogel konje videti?“

„Če mi premilostno dovolite, pokažem vam jih.“

„Vedite, da sem pri konjkih služil, in da me strašno veseli konje gledati.“

„O, mi imamo prebrhke konje.“

„Pa veste, da je bila grofinja tako milostna in mi je enega podarila?“

„Morebiti tega, ki je bil davi v sani vprežen?“

„Da, tistega.“

„Tistemu je ime Heliodor.“

„Lepo ime.“

„In je pravo arabsko žrebe, komaj tri leta staro, malo preživo.“

„Povejte mi, dragi moj, kako le more človek kaj tako dragocenega oddati?“

„Ker je gospa grofinja tako hotela...“

„Ali precej, ko sem prvikrat k njej prišel...“

„Ali ekscelencije gospe grofinje niste že dolgo popred poznali?“

„Nisem.“

„To je čudno, prečudno; ali bržčas ste bili gospej grofinji koj na prvi pogled močno všeč.“

„Po pravici, da ne vem, s čim bi si bil tako čast zaslužil.“

„Med nama naj ostane“, povzame Feodor, in bolj po tiho govori, „velike gospe imajo svoje muhe. So ljudje, ki jim spodleti vsaka stvar, ki se je lotijo, drugim pa je sreča blaga in kdo ve? podarila vam je danes konja, mogoče je, da jutri dobite selo.“

„Kaj menite s tim?“ popraša kapitan in-zgrbi čelo.

„Nič družega, kakor to, da, kedar fortuna začne vam blaga biti, človek ne more vedeti, pri čem bo nehala.“

„Kar mene tiče, jaz si ne ubijam glave. Grofinja je meni rekla, prejmite tega konja v znamenje mojega prijateljstva. Ker ga mi je tako ponudila, nisem se ga z dobro vestjo braniti smel. Toda, kar se tiče še večji drugi dar, ne, ne, o tem ni ne spomenka...“

„Ekscelencija gospa grofinja je tako bogata, da bi za njo čisto nič ne bilo, ko bi...“

„Ne več o tem, če hočete, da me ne žalite. Srečen sem, da imam tega konja in ne želim si družega nič. Gleštal ga bom z vso skrbjo in ne bom ga dal za grajščino s sto kmeti, tega vam je porok moja plemenita beseda.“

V tem pogovoru prideta do konjušnice. Peter stopi vanjo kakor škadronski poglavar, ki je vaje ostro vse pregledovati. Pogleda notranjo vredbo in pokliče konjske hlapce, pa jim marsikake nauke daje, kako da je treba konje privajati na ježo in vprego, in kako je ž njimi ravnati, kedar obolé. Vsi so ga z vidnim spoštovanjem poslušali, kajti koj pri prvih besedah so spoznali, da se umé na te stvari. Po tem poduku, v katerem je razložil vse svoje praktično znanje, gre k tisti staji, kjer je bil Heliodor.“

„Pazite“, reče dvorski, „konj je divji, pa vas ugrizne.“

„Mene!“ reče smeja se kapitan. „Boste le videli.“

Stopi h konju, položi z lahkoma roko mlademu žrebcu na hrbet in ga pogladi po vratu in glavi. Potem odveže uzdo, stopi nekoliko vzd in konj je šel ves miren za njim, da so se vsi čudili.

„Vidite“, reče in se obrne k hlapcem, „če pozna svojega novega gospodarja. Dragi moji, vi morate vedeti, da ima konj več pameti od človeka in da je le treba pametno ž njim ravnati, da si ga naredi krotkega kakor ovco in zvestega, kakor psa. Zdaj naj ga pa eden od vas pelje k meni v Kostjukov, dám vam vino, da boste vsi vkup na moje zdravje pili.“

„Hvala, hvala“, zakličejo hlapci, „bog daj, da bi vi in Heliodor živela sto let!“

„Pozno je že“, povzame Peter in se obrne k dvorskemu. Ali pojdete z menoj k grofinji?“

„Jaz grem le takrat pred ekscelencijo gospo grofinjo, kedar mi ima dati kako povelje in mi priti velí. Spremil vas bom pa do grajskega praga.“

Ko se vrne Peter ves prevzet od spoštovavne priljudnosti vrlega Feodora v grad, navesti mu lokaj, da ga čaka grofinja v malih sobah.

Bile so te sobe v palači v enem naj zadnjih koncev, v njih je bilo najbolj izbrano pohištvo in najumetnejše okinčje. V široki levi iz marmorja prasketal je veselo ogenj in njej nasproti je sedela grofinja za mizico, knjižico v roci držé.“

„Kaj rada sem v tej le tihi čumnati, ki je bila nekdanj mrzel hram za spravljanje jedíl ali druge ropotije. Le pogledjte, kako prijetna je zdaj, ko so v njej te le malarije, ti le kipi in te le tapete.“

„Dosti je, da vas človek le pozna in ne bo dvomil o nobenem vaših čudežev.“

„Ali jaz nisem te spremembe naredila, naredil jo je moj moč; in kar je pri tem najbolj smešno, on te grajščine kar trpeti ni mogel. Morebiti zato, ker se mu je zdelo, da je predaleč od Petrograda, morebiti pa tudi zato, ker človek v njegovih letih nič več rad daleč ne potuje po slabih potih, da se v samoto ne skrije.“

„Koliko je bil pa star?“

„Črez šestdeset let.“

„Jeli mogoče?“

„Morebiti celó sedemdeset!“

„Kako pa ste se mogli ž njim omožiti?“

„Jaz sem bila srečna ž njim. Bil je dober, umen in meni dosti nagnjen. In kaj se hoče več v zakonu? A vi, dragi sosed, zakaj se pa vi ne oženite?“

„Ah! milostna gospá, za me to ni tako lahka stvar. Človek sam ubog naj vzame ubogo ženo, pa se zakoplje črez glavo v skrbi za živež.“

„Vi bi se morali bogato oženiti.“

„Kako bom bogato dobil. In ko bi je tudi dobil, mislite li, da bi vzela tacega za moža, kakor sem jaz?“

„Vi ste preponižni. Zgodí se v Petrogradu, da mladi ljudje čisto brez premoženja dobé prav bogate žene. Jaz vam jih lahko več naštejem.“

„Ne dvomim nikakor o tem. Ali ti ljudje so bolj omikani, in imajo več vednosti od mene. Znane so jim navade in nravi visokih društev, govoré po francoski, beró, imajo lepo postavo, umejo po gosposki besede staviti, ali jaz . . . le nikar ne tajite, da me držite za neotesanega medveda.“

„Kdo vam pa brani priskrbeti si vednosti in se francoskega učiti, če mislite, da je to tako potrebna stvar? To je vse v vaši oblast.“

„V moji oblasti?“

„Se ve da. S to stanovitnostjo, ki mislim, da jo morate vi imeti, menim da vam bo lahko vse doseči, česar se lotite.“

„Ali mislite to za res?“

„Prav za res.“

„Vi mislite, če se začnem francoskega učiti, da se naučim?“

„To za trdno mislim.“

VI.

Drugo jutro na vse zgodaj, ko je komaj dan napočil, pelje se kapitan na svojih sanéh v mesto in ko se pripelje skozi vrata, popraša Timotej: „k županu?“

„Ne . . . k . . . No, kako se mu že pravi? Demetrij, mislim!“

„Ah! k gimnazijnemu ogledu?“

„Dà, k njemu. Ali veš, kje stanuje?“

„Prav dobro.“

„Zategni naravnost k njemu.“

Ogleda je stanoval v mali nesnažni hiši, ki je že skor na kup lezla. Pred to hišo, ki je od zvonaj kazala, da v njej prebiva ali siromaštvo ali vohernija, bil je vrtec, poln velega repja in nesnage.“

„Ali je Demetriji Laskivič doma?“ popraša kapitan stare babe, ki je spravljala perilo, po plotu razobešeno.

„Izvolite le v hišo iti“, odgovori žena. „Gospod inšpektor je v kabinetu.“

Peter stopi pazno na gnjilo desko, ki je bila na mestu praga pri tej neprijazni hiši. V prvi sobi najde Demetrija, ki je bil oblečen v katunasto hišno suknjo in se je skor iznezavedel, ko je ugledal svojega tekmeca. Peter opazi, kako je genil tistega, ki mu je račune pomešal, pa je torej brž prepriljudno navestil, da ga ima za nekaj prositi.

„Prositi! mene!“ reče ogleda z dosti neprijaznim glasom. „Dobro! Hodite v moj kabinet.“

Ta kabinet enega prvih urednikov cele okolice bila je tesna sobica, kjer je bilo vse pohištvo ena postelja, kjer je bil kožuh na mestu odeje, ena miza z usnjem prevlečena, in pa ena stara in oglo-dana zofa.

„Prosil bi vas“, reče Peter, prav priljudno, „da mi odgovorite na prašanje, ki zlasti vaše opravilo zadeva.“

„Nu?“

„Rad bi vedel, kako bi se mogel francoskega naučiti.“

„Kaj! to hočete, naj vam jaz povem?“

„Dà.“

„I nu, francoskega se morete naučiti po vse isto tako, kakor vsacega družega jezika.“

„Kakor rusovskega?“

„Skoraj isto tako. Učencu se da naloga in če se je nauči...“

„Nočem vas za take natančnosti prašati, prašam vas samo še to, ali bi mogli za dobrega učitelja povedati, ki bi človeka kmalo francoskega naučil.“

„Učitelja, dà, to morem; poznam enega, tega vam morem pri-poročiti, pošten človek je ali ubog, ki mu je zelo potreba, da si za-služi dva tri novce. Povedati vam moram le to, da besedi pre-izvrstno ne izgovarja, jezik se mu prav zoperno zaleta, pa vse be-sede zavija.“

„To nič ne dé, če se človek le kaj od njega naučiti more.“

„Za koga pa iščete učitelja? morda za gospodično Pavlino?“

„Ne. Gospodične Pavline že nisem dolgo časa videl.“

„Ali res!“

„Že strašno dolgo ne.“

„To se mi čudno zdi.“

„Pa je le taka, kakor vam pravim. In jaz vam bom veliko hvalo dolžen, če me seznanite z učiteljem.“

„Nič lože od tega“, reče ogleda, vesel, da je zvedel, da kapitan ne snubi Pavline več tako marljivo. „Človek ta stanuje čisto blizu tukaj. Ako hočete, pošljem ponj vašega strežeta, kajti mojih ljudi ni domá, jaz sem sam. In dokler ne pride, pijeja tobak. Tukaj le na mizi je, sezite ponj brez ovinkov.“

Na to gre in reče Timoteju iti po učitelja, in ko se vrne v hišo, napelje umetno pogovor spet na mlado dekle, ki mu je vedno po glavi hodilo.

„Govori se, da bo skoraj pri županovih ženitovanje.“

„Ali res! Ali je Tobija tako srečen, in je zaročil katero hčer?“

„Za njegove hčere ni govora. Vi pač veste, kaj mislim.“

„Ne, na svetu ne.“

„Pa ste bili saj v Sorohkem?“

„Bil sem, in to večkrat.“

„In tam, ali niso nič govorili o ženitovanji?“

„Kar jaz vem, niso.“

„Kako to? Še le včeraj mi je Andrej Andrejevič za trdno pravil, da je že celo dan ženitovanja vstanovljen.“

„Čigavega ženitovanja?“

„Pavlina se mož.“

„Koga bo pa vzela?“

„Vas, mislim. Gospod, moj bog, čemu take skrivnosti?“

„Mene? to ni res!“

„Ali mogoče?“

„Za to sem vam mož beseda.“

„Kaj!“ sklikne Demetriji ves vesel; „vi ne boste vzeli mladega dekleta... vi ste pa saj mislili na to.“

„Tega ne tajim. Ali premislil sem se.“

„Ah! vi ste kaj pametni.“

„Pomislil sem, da sem premalo bogat, da vzamem dekleta brez premoženja; in ker človek nič ne more zvedeti za Pavlinino doto...“

„Prav imate.“

Zdaj bi bil Demetriji rad objel tistega, čigar ime še pred kratkim ni mogel slišati brez nekakega sovraštva. Ali krotil se je misleč, da bi bilo nespametno, veselje tako očitno pokazovati. Učitelj pride in prestriže govor, ki je tako nenadoma ogleda v srcu razveselilo.

Učitelj je bil, kakor je Demetriji povedal, siromak, ki je v svojem življenji polnem čudnih zgod, naučil se tu in tam kakor že bodi francoskega jezika. Živil se je od pičlega dohodka, ki mu ga je podučavanje donášalo, pa je rad šel s kapitanom do konca zime v Kostjukov.

Loti se Peter koj drugi dan učenja. To ni bilo nikakor lahko delo za njega, ki ga je učenje tako malo mikalo. Ali živo ga je naganjala želja, da bi mogel grofinji pokazati, kako rad izpolnjuje njene ukaze, in upanje, da bo mogel kmalo francoski ž njo govoriti.

Bil je jako priden in zadolben v svojem delu, ko mu Natalijin sluga pripelje njegovega konja in mu izroči listič od grofinje. V listu je tožila, da jej je žal, da tako dolgo ne pride, in povabila ga je, da kmalo pride. Kapitan odmota listič s čutom neizrekljivega veselja, prebere ga gotovo dvajsetkrat eno za drugim in potem pokliče Timoteja.

„Po juternjem bo novo leto“, reče Timoteju, „pripravi kola, popeljeva se v Gravski.“

„Dobro!“

Drugi dan na večer stopi Peter ves otrpnjen od mraza k grofinji v salon, noseč na plečih težko breme.

„Tu le je“, reče, „ta mala stvarica, ki se zderznem podariti jo vam za juternje novo leto, dar vašega živega služabnika, ki vam zdaj polaga mrtvega pred noge.“

„Bog moj, kaj je to!“ reče grofinja, ko vidi pred sabo neznansko žival.

„To je mislim celó volk!“

„Volk je in to lep volk, ki sem ga blizu od tukaj ustrelil. Zdaj je čas, ko gladni volkovi prihajajo iz gozdov in skrivališč, in napadajo človeške hiše. To bi se dal zdaj krasen lov napraviti z dobro puško in prasičem, ki s cviljenjem volkove privabljuje! Ali nimate tukaj nikakšnega orožja.“

„Dosti in predosti. Ukažem strežaju pa vam ga pokaže, in če najdete med njim dobro puško, pojdem z vami na lov.“

„Kaj! vi bi si upali...?“

„Z vami na lov iti bode mi pravo veselje.“

„Ali se ne bojite?“

„Na deželi mora človek vsako sredstvo zgrabit, da se malo razvedri, pa nič ne dé, če ga tudi nekoliko mravlje preletajo, tim bolje je; ali mislim za res, da mi se pri vas ni treba bati ničesa.“

„Dobro, že veljá in naj ne bom več Peter Adjevič, če ne dobiva krasnega plena.“

To reče in odnese volka v prvo hišo. Potem zapové slugam vpreči v sani dobre in zanesljive konje in v sani djati prešiča in vrečo na dolgo motvoz privezati. Na to ga odvede strežaj v orožnico. Tu je bilo zares čuda najlepšega orožja: turški jatagani, perzijske in kavkaške sablje, damaščanke z držali, take, da bi se vsakemu paši sline po njih cedile; puške iz najimenitnih puškarnic tako lično izdelane, da so bile pravo mojstersko delo in tako lahke, kakor bi bile nalašč narejene za nježno roko kake aristokratice. Kapitan pregledavši vse orožje vsako posebej, izbere dvocevko in gre nazaj v dvorano.

Ko je bil čaj popit, naznani Klemen, da so saní pripravljene.

„Ali ste ekscelencija še volje na lov iti?“ popraša Peter. Zunaj je grozno mraz in noč jako temna.“

„Čim temnejša noč tim večje genotje nama bo lov napravljaj!“

„Prosim vas, da se prav toplo oblečete.“

„Ne delajte si za me najmanjših skrbi, le hitro na pot!“ odgovori romanoželjna Natalija, pa se zamota v kožuhat plašč in vzame od strežaja cigaretnico, sede na saní in Peter nasproti njej.

„Vozi!“ reče kočijažu. „Lejte si, kaj si ti, Timotej?“

„Nisem hotel nikomur drugemu pustiti te časti, da vozi vas, ekscelencija, in ko zadenemo na volkove, utegnili bi se drugi bati.“

„Vi pa, ali vi se ne boste bali?“ reče grofinja, in glas se jej od genotja trese.

„Ne, milostiva gospá, bal se ne bom ne za svojega gospoda, ne za se... ali za vas, milostiva, bi se utegnil.“

„Zastran mene se ne bojte. Vozite proti gozdu.“

„Prosim vas“, reče kapitan, „glasno ne smemo govoriti. Volkovi imajo tenke ušesa, pa pobegnejo, če so še tako gladni, ako slišijo naj manjši šum. Ti pa, Timotej, vozi na levo proti jarku.“

„Dobro!“ reče Timotej.

Noč je bila zelo temna. Luna je le malo in redko posévavala skozi oblake, konji so tekli v dir, trdo zmrznjeni sneg je škripal pod kopiti. V kratkem so bile lahke sani že daleč od grada sred puste planjave, kjer je stala le tu in tam na samem kaka visoka smreka, ali belosvetla breza ali kak gost grm.

Na tej temotni samoti, kjer je na vse strani bila tihota, ni se mogla ubraniti Natalija nekake groze, in morebiti bi se bila odrekla te predrzne ekspedicije; ko bi jej ta hip ne bili na misel prišli petrograjski saloni. Misel, da se v kratkem pokaže v teh salonih, podneti z nova upadajočo srčnost. Kako bode to sladko, tamkaj plašnim prijateljicam, mehkužnim dandyjem in koprnečim pesnikom pripovedovati, kako se je zdrznila in šla v temni zimski noči noter v gozdove sama s Petrom in Timotejem! S kakšnimi zbadávmi sarkazmi bode ometala svoje hrabre udvarjavce, ki toliko previdnosti rabijo, da nahoda ne nalezejo, kedar gredó zvečer v gledišče ali na bal! S kakšnim ponosom bo gledala na previdne device stolnega mesta! in koliko brhkkih plemičev bode poslušaje njeno dramatično povest zavidalo sreči lepega selskega plemiča!

To vse si je pravila gizdava Natalija, in nada, da se vse tako sjajno zgodi, dajala jej je znovič srčnost.

„Postoj malo, Timotej“, šepne kapitan in priveže motvoz, ki je bila vreča na njo privezana, za saní in ga spusti na sneg.“

„Kaj pa to pomeni?“ popraša Natalija.

Ta prazna vreča je vada, ki jo volkovom stavimo, praseti pa, ki mi leži pod nogama, silim da cvili.

„Uboga živalca pa saj ne bo za volkove?“

„O ne. Jutri bo isto tako živa in zdrava, kakor zdaj. Volkovi se zaženo na vrečo misleči, da je v njem prase, ki ga slišijo cviliti. Zdaj izvolite gledati na desno, jaz bom gledal na levo in kedar ugledate svitle oči zverine, naznanite mi, ali brez govorjenja.“

„Ah! kako je to zabavno!“ šepne grofinja s takim glasom, ki je proti volji naznanjal, da jo je groza.

Kmaló bo še zabavneje.

Sani so drčale po jarku sred gostih smrek. Konji so šli v stop, vreča se je vlekla kakih dvajset korakov za sanmi in je tu in tam hitro na višek odletela, ko se je vjela za grm.

„Ali vas nič ne zebe?“ popraša Peter grofinje. „Zdi se mi, da drhčete.“

„Ne; ali ne vem, kaj čutim. Ko bi hteli k meni sesti, mislim, da mi bode boljše.“

„Srčno rad. In Peter sede na ozko klopco od zadi, tako da se je moral grofinje tiščati.“

„Oh kako je bil to sladek ‚moral‘ za presrečnega! Ne bi bil zamenil svojega mesta s cesarskim prestolom. Zginili so mu ta hip izpred oči gozd, lov, volkovi in njegovo imanje Kostjukov, Pavlina in ves svet. Kar se zasveti dvoje bliskajočih oces v tmíni. Ni jih zapazila ne Natalija, ne kapitan, ali Timotej, ki ni imel za kaj raztresen biti, obrne se hitro, s bičnikom podrega kapitana septaje mu: „Poglejte na desno!“

Precej se Peter izbudi iz sanj. Ščipne prasička, da zacvili in napne puško. Trije volkovi planejo iz gozda in so bili komaj še dvajset stopinj od vreče.

„Tukaj so! tukaj so!“ zavpije grofinja veselo.

„Bolj tiho ... prosim.“

„Pardon — pozabila sem vaše prepovedi. Ali zakaj ne streljate? vidite, pobegli so!“

Volkovi zginejo v goščavo, kakor bi bili opazili nastavo njim pripravljeno. Lovca boli, ko ga up prevari, in Peter obere dosti hudo svojo pozabljivo pajdašico.

„Ako hočete“, reče, „tako glasno govoriti, najbolje je, da odloživa lov, vjela tako ne bova nič.“

Natalija vedoč, da je kriva, izgovarjala se je tako ponižno in obetala tako za trdno, da bo pazila na se, da je kapitan mislil, da mu je treba od svoje strani prositi je za odpusčanje. Na to je potegal za motvoz in ubogo žival pred nogama neusmiljeno ščipal, da volkove znova privabi. Ali bilo je, kakor bi bili eden drugega svarili pred pretečo nevarnostjo. Oči so se kraj pota lesketale, ali na pot si ni upal ne en volk.

Med tem grofinja otrpne vsa od mraza in na enkrat vsklikne, da je v noge ozebla. Ker kožuh in plašč več ni bil dosti, da si noge

ogreje, drgne jo kapitan po nogah, da spravi kri v tek. Drgal jo je isto tako po rokah, ko je rekla, da jo v roke zebe, blagoslavlja je rusovsko podnebje, saj mu je podajalo najslajši opravke, ki ga je kdaj opravljal.

Ko dan napoči, pripeljeta se v grad. Kapitan ni imel priložnosti, da bi bil le enkrat puško sprožil, ali tako sladke noči še ni prebil nikoli. Grofinja z zobmi klepetaje sede k levi, da se ugreje in zapové zajutrek prinesiti. Nalivši kupico šampanjca, reče Petru:

„Pijte, danes je novo leto. Jaz pijem na vaše zdravje, na vašo daljno srečo in na boljši vspeh najinih bodočih lovoč.“

Klemen jo pri teh besedah skrivaj in zasmehljivo pogleda. Zakaj se je tako zasmel, to bi bil mogel le stari strežaj sam povedati.

Lepa lovica umakne se v svoje sobe zelo vesela, da je našla dobro mehko pernato posteljo po teh junaških činih.

Po dolgem in trdem spanji zdel se jej je ta prvi dan novega leta vendar le strašno dolgočasen in žalosten. Vrli kapitan ni bil toliko umeten, da jej izbrise iz spomina živa in duhapolna razveseljevanja petrograjska. Kedar je mislil, kako bi jo kratkočasoval, ni mu domišljavost prekoračila sanjkanja, lova in jezdarjenja in napraženi grofinji je bilo nemogoče dalj časa veselje imeti s tim selskim kratkočasovanjem. Ali v kljub vsemu temu, da je kapitanu toliko napražnosti manjkalo, bil jej je sosed vendar le na korist. Bil je človek dobrega srca, ki ni bilo treba po ovinkih okoli njega hoditi in jej je kolikor toliko le enoterost življenja preminjal. Pred vsem pa moramo le zagovarjati, da ni ž njim koketovala; ni jej prišla nikoli na misel, da bi mogel on nespodobnih misli dobiti in se predati čutom, ki so se jej čisto nemogoči zdeli. Ali oddaljeni čez sto milj od svojega pravega doma in načina življenja, od svojega sveta, od gledišča in glediščnih nasladnosti, kaj naj bi počenjala, da si prežene počasi tekoče vreme prostovoljnega pregnanstva? Ni umela pečati se z gospodarjenjem na grajščini, ni bila vajena nobenega rednega opravka in ni jej bilo mogoče dve uri zaporedoma brati. Ali se je mogla družiti z ljudmi iz svojega sosestva? Kakšni ljudje so jej bili sosede! Neveden in sirov župan, dozdeven in pedantski ogleda! Pri takih se jej je odkritosrčni Peter, ki mu je bilo lahko ustreči in ki je ž njim ravнала, kakor s slugom, zdel še zmirom najboljši izmed vseh.

„Kapitan“, mogla mu je reči, „danes ste me zelo dolgočasovali; zdaj pojdite spat.“

In poslušni kapitan je šel ponižno priklonivši se in je drugi dan prišel z isto pridnostjo pred njo.

„Kapitan“, reče neki drugikrat, „meni se zdi, da vi hočete danes domu iti; ali iz tega ne bo nič — ta teden morate še pri meni biti.“

„Prav rad“, odgovori kapitan, ki ni poznal večega veselja, kakor pri njej ostati.

Umikovaje se od starega prijatelja Tobija in Pavline, ki je po dnevi in po noči mislila na njega, silil je kapitan za nečim, o čemur

ni želel računa delati. Ni mu še prišlo na um, da bi se prašal: „kaj pa hočem tukaj? kaj me vodi semkaj in kaj me tukaj drži z nerazvezljivimi okovi? ali je prijateljstvo? je li ljubezen? kolika blaznost, ako je ljubezen! kako le morem jaz neznamen stvorček, ubog lastnik nekoliko črez sto kmetov, take sanje imeti. Samo v basnih se to godi, da boginje prihajajo k pastirjem.“

Ko bi bil kdaj tako premišljal, previdel bi bil, da se mu je vrniti k Pavlini in ne žrtvovati resnično nagnjenost tega mladega dekleta muham velike gospé. Kakor bi se bila v Petrograd vrnila, ne bi se bila zanj več menila in bi se bila bržčas dolgo premišljala, ali bi ga koli pripustila v svoj salon.

Tobija pa je imel o vsej stvarci svoje lastne misli. Ko je bil še mlad, dogodilo se ni redko, da so bogate grajščakinje omožile se z neznatnimi oficirji, ki družega niso imeli, kakor brhko lice in dobo pet in dvajsetih let. Vse, kar je zvedel o Petrovem občenji z grofinjo, potrjevalo mu je misel, da bi se moglo tukaj enacega kaj dogoditi. Vedel je, da pogosto zahaja in dolgo ostaja v Gravskem tisti, ki ga je imel za prihodnjega zeta. Vedel je, da mu je Natalija podarila konja neizrečeno mnogo vrednega. Zvedel je tudi o ponočnem lovu, ki so ga grajski služabniki z mnogimi dostavki razglašali. Še en dogodek, ki so mu ga kmalo na ušesa prinesli, potrdil ga je v mislih, ki so se ga bile prijele. Nekega dne konec januarja ravnal se je Peter domú, pa je pri tej priložnosti tožil grofinji, kako se težko vrača domu v svoj samotni grad, ko je toliko sladkih dni pri njej preživel in kako žalostno se mu vidi zdaj njegovo stanovališče, kar se je seznanil z lepoto in veličastjem na Gravskem.

Natalija se je še spomnila starega na kup letečega grada, kjer je prenočila, razpokanih in zakajenih sten, starega in sporabljenega pohištva, v kratkem vsega siromaštva, ki ga je toliko lože opazila, ker do sih dob ni videla še nič enacega.

Na enkrat si zmisli eno dobro in veselo.

„Ni vam nobene sile domú iti“, reče otožnemu kapitanu. „Sicer pa bi tudi rada, da mojega konjskega sluga raznih stvari naučite in pa da se z menoj na več šetenj popeljete, pa vas ne odpustim pred dvema nedeljama.“

„Dve nedelji“, sklikne kapitan vesel. „Privolim na to in vam hvalo dajem.“

Ko po obedu odide, pokliče Natalija dvorskega.

„Povejte mi, ali niso prinesli semkaj prepróga, ópen, pohišne oprave za vrtni paviljon?“

„So, milostna grofinja. Tega je že leto in črez, kar je prišlo to pohiše iz Petrograda.“

„To me veseli. Kje pa je?“

„Nad žitnico, kamor smo ga spravili, ko so ga prinesli.“

„Ali ga je mogoče videti?“

„Vsak trenutek, kedar zapoveste, ekscelencija.“

Dvorski vzame ključ, grofinja gre ž njim na žitnico.

Ta večer se pripelje več kmečkih kol na vrt in se potem težko natovorjenih odpelje.

Drugi dan je bila grofinja nenavadno vesela in dobre volje. Da jej to dobro voljo ohrani, izmisli kapitan vsakovrstne zabave. Dá na vrtu nakopčiti piramido iz snega, napravi lov na jerebe in sanjkanje po ribnjaku. Ali kakor se je večer naredil in je prišel k njej v salon, potlači ga breme nevednosti. Zdaj pa je Natalija skušala njega zabavljati, da mu je zdaj kaj čitala, zdaj se ž njim kartala.

Dve nedelji mine. Peter, ki le ni mogel popolnoma oddaljiti se od svoje grajščine, sede žalosten na saní in se poslovi s težkim srcem z grofinjo. Pa lehkoma je tako daleč zagazil, da je mogel samo le ž njo in po njej živeti. Pozabil je preteklosti, na bodočnost pa ni mislil. Vse misli so mu rojile okoli Gravskega.

Udaljen od Gravskega je imel v svoji veliki žalosti samo eno tolažbo, in ta se je tikala spet grofinje, namreč učil se je pridno francoskega jezika in podučaval ga je čudni učitelj njegov.

Tako se je peljal proti domu sanjaje o ravno prebitih srečnih dneh in bojé se dolgega časa, ki ga čaka v mrzli in pusti samoti, ves v misli zadolben. Kar ga Timotej zdrami iz zamišljenja.

„Kaj pa je to tam?“ reče kočijaž, ko se pripelje iz gozda, ki je držal do vrta Kostjukovega. V vaši hiši se nekaj čudnega godí.“ „Naj rajši bi videl, da bi do tál pogorela“, reče kapitan sam sebi; „potem bi saj imel za dalj časa na Gravskem biti. Kaj ti se tam godí?“ vsklikne ozrevši se na grad.

„Le pogledite, kako svetlo je! djal bi, da gori.“ Morebiti je zažgal moj pijani strežaj Uljan.

„Ne, to ne more biti ogenj. Svetlost tam iz okna je od strahov. To bo hudič.“

„Poženi konje, pa ne brbljaj toliko, kmalo se bo vedelo, kaj je.“

Črez nekoliko minut stopi Peter v svoj stan in pregleduje molčé in začujen spremembo v sobi. Pisane opne so bile razpete po stenah, prepone so ležale prestrte na tleh, lična hišna oprava je bila skrbno postavljena po salonu; tukaj so visele podobščine, lovski kipi, tam je bila lično razrejena razstava najlepšega orožja iz Gravskega. Krasen naslonjač je stal pri levi, na mizi so gorele jasno svetle zvezdne svetilnice.

Zmeten, omočen pregleduje Peter to vilinsko metamorfozo. Rad bi se bil tega veselil, pa v srci se le ni prav zavedel, ali bi ga ne imelo to strašno žaliti.

Listič, ki mu ga zdaj Konrad dá, odpodi mu neodločnost. V lističu je stalo:

„Ako ena mojih najprijetniših kapris mojemu ljubemu sosedu ni po godu, prosim ga, naj pride prej ko more k meni, da mu jo razjasnim. — Natalija.“

Kapitan ves osrečen pritisne listič na usta in odide v kabinet. Ko je pero dosti v roci nasukal, čelo si vmel in se po hiši gor in dol nahodil, pa mu ni došla umna misel na pamet, napiše na zadnje te-le vljudne vrstice:

Milostiva gospa!

„Nikakor ni mogoče upirati se kaprisam, te ne trajajo dolgo. Ali čut, ki mene nadušuje, ko vam pišem, ne ugasne nikoli.“

Timoteju zapové ta listič nesti na Gravski grofinji in jej poročiti, da skoraj pride.

VII.

Pavlina in njena mati sta na deželi od dne do dne pričakovali kapitana. Ko ga le ni bilo, izmišljala si je vsakovrstne izgovore, zakaj da ga tako dolgo ni, kajti ni čisto nič dvomila, da je ne ljubi močno in stanovitno. Dasiravno je bilo decembra hudo mraz, obokla je vendar vsako jutro najlepšo opravo iz muselina, da bi se mu lepša videla. Cele ure je zraven okna presedela in pazila na vsak najmanjši šum, in tedaj je šla na vežni prag in časih celó za vrtno seč. Kedar je začula, da se bliža žvenkljanje, zatripalo jej je srce močno in veselo si je rekla: „On je, nazadnje je vendar le prišel“.

Ali sani so šle mimo hiše, neznan tujec je sedel v njih.

„Počakaj!“ rekla si je še vedno upovaje po tem dolgem in žalostnem čakanji, „počakaj, gotovo ima važnih opravkov, morebiti resnih dolžnosti. O božiču pa pride gotovo.“

Povsod na deželi so božič veselo praznovali, le Pavlina je bila žalostna in hude volje. Mati, da jo razvedri, reče jej, naj cin topí, in pozveda prihodnost.

Obé stopita žlico cina in ga vlijeta v posodo snega, skrbno poiščeta posamezne kosčke in pazno pregledujeta podobe sence na steni, ko sta kosove proti luči držali. Ali eden teh kosov je dajal podobo gore, drugi je kazal drevesno vejo in nobeden podobe kapitanove.

„Počakajva še“, zdihne Pavlina. „Na novo leto saj mora priti.“

Na novega leta dan na vse zgodaj je bilo že dekletu čedno počesano in nakinčeno. Za mizo sedé je skušala nekaj delati, da jej na bode dolg čas; štela je ure in minute. Kar se zaslišijo brzi koraki na stopnicah. Vrata se odpró. Pavlina hitro vstane in vidi pred seboj — neprenosnega ogleda.

Žalostna spet sede, in mati, osupnjena kakor hči, ali bolj zavedna, odzdravlja navadna voščila.

„Nisem mislil, da vaji bom sami dobil na ta praznični dan“, reče Demetriju.

„Kako to, da ne? Danes je tak dan, ki ga vsak rad doma v sredi svojih prebije.“

„To je res. Ali jaz sem menil, da vaš sosed Peter ...“
 „Brez dvombe“, zajeclja Pavlina, „hotel je priti ... bržčas je bolan.“

„On — bolan. Ne, tega ne verujem.“

„Kaj pa dela? ali veste?“

„Marsikaj se mu je primerilo, o čemur se pri nas v večernih društvih dokaj govori.“

„Kaj pravite!“

„Da. Najpred moram to povedati, da zadnjikrat, ko je v mesto prišel, prišel je samo zato, da me je prosil, naj mu pred ko se dá povem za učitelja francoskega jezika.“

„Je li mogoče?“ reče Elizabeta; „in čemu francoskega učitelja? za koga?“

„Zá-se, menim jaz. Ali to ni vse, ljudjé govoré čudne stvari.“

„Kakšne?“

„Pravijo, da se je sprijaznil spet z neko žensko, ki sta se poprej dobro poznala.“

„To ni res!“ reče Elizabeta. To so si izmislili hudobni jeziki vašega malega mesta. To je ogovarjanje.“

„Kaj niste tudi vi slišali“, reče mirno ogleda, „da je prišla na svojo grajščino grofinja Natalija?“

„To sem. Ali kaj imá popotovanje grofinje s kapitanom?“

„Pravijo, da je to bogato vdovo nekđaj dobro poznal.“

„Lažejo.“

„To so mi povedali vse časti vredni možjé.“

„Legali so.“

„Oprostite, gospá“, odgovori Demetriј s hinavskim glasom. „Ko bi ne bil vaš sosed poznal visoke gospe iz Petrograda, zakaj pa vedno pri njej sedi?“

„To je spet izmišljeno.“

„Ni, verjemite mi, to je gola resnica. Vaš brat more potrditi; vaš brat vam pové, da je grofinja, kakor hitro jej je mož umrl, zapustila Petrograd in šla za kapitanom in je, preden je šla na svoj grad, na Kostjukovem prenočila. To vem prav za trdno in morem priseči, da je res.“

Vdova, ki je naravnost v oči gledala ogledu, ki jej je tako čudno novico povedal, ni opazila, kako je to Pavlino genilo. Zgrudila se je na stolu blede kakor smrt, in obraz so jej solze zalile. Kmalo pa vstane in odide vrtoglava iz sobe. Če je še količkaj dvomila o resnici tega, kar je neusmiljeni lažnik pripovedoval in je še kaj upanja in elá, to upanje ni dolgo trpelo. Drugi dan pride njen ujec in še preden je na eno prašanje odgovoril, brala mu je na licu, da nima veselih novic.

Vse, kar vam je Demetriј pravil, gola je resnica, jaz imam samo to dodati, da Peter Adjevič noče več k nam hoditi. Kaj smo mu

zdaj mi, ko so mu vse misli pri veliki gospej? Konj, ki ga je njemu podarila, je sam več vreden nego vsa dota Pavlinina. Kaj bo še le storila, ko mine čas žalovanja? Da vam po pravici povem, jaz ne vem, kaj bi jej moglo braniti, da ne bi Petra vzela? Mlad je, dosti brhek in od dobre stare rodovine. Res da ima le malo premoženja in je nizkega rodú, ali kaj je to? Grofinja je neizrečeno bogata in more svojega moža dati postaviti za senatorja... Ne zdvajaj, ljuba Pavlina, ne joči; solze ne naredé iz tebe grofinje. Izbij si ga iz spomina; hvala bogu, saj ni kapitan edini mož na zemlji. Našel se bo drugi, ki te bo vedel bolje ceniti in te osrečiti.

To reče in poljubi jo po očetovski na čelo. Ona pa je skrivala obraz z rokama in tožno in glasno jokala. (Konec prihodnjí.)

Detetom.

(Iz ruskega A. S. Homjakova poslovenil J. Vesnin.)

Bil dostikrat pozni polnočni je čas,
Ko ljubo pri posteljci gledal sem vas;
In 'zročal vas milosti viših duhov,
In molil, da pride na vas blagoslov,
Ljubezen mogočnega Boga.

Da nežno vas čuvam, ko spite mirnó;
Da mislim, da dušo imate čistó;
Da voščim predolzi in srečnih vam let,
Brezskrbni otroci, predragi mi cvet;
Kak radostno, sladko je bilo!

Zdaj spet sem tu, v izbi je temno povsod:
Premilo življenje odšlo je odtod;
Pred sveto podobo več luč ne gori.
Ah žalostno, detetov mojih tu ni!
Kak dušo trpečo to tare!

Otroci, ko pride polnočni zdaj čas,
Molite tud zanj, ki je molil za vas,
In 'zročal vas milosti viših duhov;
Molite, da pride tud nanj blagoslov,
Ljubezen mogočnega Boga!

Rokopisi ljubljanske bukvarnice.

(Dalje.)

8. *Dictionarium latino-carniolanum*. Ta besednjak je morda kak redovnik spisal; kajti na prvi strani spodaj stoji zapisano; „*Loci Capucinatorum Labaci*“. Kdo in kdaj je pisan, to ni nikjer zaslediti. Po mojih mislih bi znal biti iz dōbe P. Marka ali Hipolita.

9. Besedišče kranjsko, ktero je, kakor baron Žiga Cojz misli, novomeški prošt Matija Kastelic okoli leta 1680 v četrirki na 527 stranéh spisal; ta besednjak je skor ravno take cene, kakor poprejšnji, ker nima ne ta ne uni obilo jezikoslovnega znanja v sebi, še manj pa soli.

10. Imenospisek evropejskih tičev, ktereга je bil kranjski mecén, baron Žiga Cois Edelsteinski po Bechsteinu v latinskem in nemškem jeziku v letu 1795 spisal, ter mu tudi, kolikor jih je vedel, slovenska imena pristavil. Da se je baron Cois z natoroznanstvom posebno rad pečal, vidi se že iz tega, ker je leta 1796 do 1798 ravno pred omenjeno vedo tudi po Bechsteinovem „*Systema Ornithologicum*“, pa bolj natanko popisal in s slovenskimi imeni prevdil,

11. Rastlinoznanstvo ali tako imenovana botanika, ki jo je Karl Cois, baronov brat, v abecednem redu precej obširno v III. zvezkih v četrirki večidel z lastno roko spisal, je jako izvrstno delo, pa le škoda, ker je bil blagi mož za botaniko tako vnet, da ni bil slovenščini tak prijatelj, kakor Sigmund, sicer bi bil gotovo zeliščem in rastlinam — ktere je posebej v letih 1785 do 1795 v enem zvezku v veliki obliki popisal — kakor brat njegov tičem, tu in tam pridjal slovenske imena, kar jih je sam vedel ali pozvedel. V katerem letu je Karl omenjeno botaniko pisal, ni nikjer zapaziti, po mojih mislih bode iz poslednjih let preteklega stoletja. Pri popisu dreves, ki jih je v abecednem redu popisal, držal se je večidel Scopoli-evega in Linée-evega sistema.

Da je bil Karl Cois izvrsten zelišar, spozná se že iz tega, ker so preslavni botanikarji več po njem najdenih rastlin po njegovem imenu krstili, namreč: *Campanila*, *Viola Coisi* itd. kakor Sigmund, brat njegov, sloveč mineralog, kteremu je bil prof. Klaproth iz Berolina 16. kimovca 1805 pisal, da je s Karstenom in Vernerjem sklenil novo stebrasto kopanino, ki se lomi na svinski planini na Koroškem in jo je naš baron Cois našel, Coisit imenovati. — Z eno besedo Žiga baron Cois je bil vès mineralog. Njegova mineralogiška zbirka je slovela od severja do juga, od vzhoda do zahoda tako, da je malo natoroznancev bilo, da bi je ne bili obiskovali; vrata Coisove hiše so jim bile vedno odperete. Žiga je sprejel slehernega s posebnim

veseljem in gostoljubnostjo, skazoval je vsakemu svoje kamnine in rudnine, in podučeval je po svoji previdnosti vsacega tako, da ga je sleherni ginjen in hvaležen zapustil!

Obadva sta bila preslavna natoroznanca, vsak v svoji vedi, ta v mineralogiji, uni v botaniki, imela sta izvrstno bukvarnico, posebno kar natoroznanstvo zadeva, po katerem dandanašnji botanikarji v naši bukvarnici tako radi segujo; kar pa mineralogijo zadene, mora se reči, da se malo kje v takem številu nahaja kakor v ljubljanskem muzeji.

Bila sta omenjena brata uda več učenih društev, in slovela ne samo po celi učeni Evropi, ampak tudi po vnanjih delih svetá.

Po ukazu vis. c. k. dvorske pisarnice 23. sušca 1823 so cesar Franc I. dovoliti blagovolili, da se kupi baron Coisova bukvarnica za 7000 gold. in z ljubljansko združi. Vseh Coisovih večidel natoroznanskih, kemiških, rudninskih, botaniških, mineralogiških, gospodarskih in slovanskih bukev je bilo 4394 zvezkov, res lep kinč ljubljanske bukvarnice. Mineralogija pa se kupi za 6000 gold., ktera se je z bukvami vred v poletji 1824. leta iz Coisove hiše v malo izbano tukajšne bukvarnice prinesla. In ko se je jel po prizadetvi grofa Franc Hohenwarta ljubljanski muzej počasi začenjati, začele so se kranjskim stanovom zastran bogate mineralogiške zbirke sline cediti, in pre-mišljevali so sem ter tje, kako bi zbirko v pest dobili, in grof jo kmalo ugane, ter pravi: Kaj veljá! poprosimo cesarja, da nam jo za muzej prepusti. Mili cesar se jim tudi koj vdá, in tako so si z edino prošnjo obširno mineralogijo pribavili, ki je tudi res lep kinč tukajšnega muzeja!

12. *Bibliotheca Carnioliae*, in qua reperiuntur scriptores, qui vel ipsi, vel eorum opera in Carniolia primam lecem aspexerunt; vel alias in, vel de Carniolia scripserunt, ordine alphabetico, seu ad formam bibliothecae pro alphabeti scrinia dispositi pro varia ex iis et historica et critica, et chronologica notitia, atque eruditione capessenda. 4o. sine anno. Ta rokopis je posebno delo za slovstvo slovensko in zgodovino kranjske dežele.

13. *Alphabeta cyrilica et glagolitica*, quas Valentinus Marcellianus Vodnik Josepho Schober, amico suo anno M.DCC.XCVII.XIII. kal. 8bris. perennis memoriae causa exaravit. Ex Archigraphe collectionis factae ab B. G. Sigismundo de Zois. Labaci Carnioliae. — Potem sledí popis nekterih slavjanskih knjig, ki se v semenišni bukvarnici nahajajo — *Breviationes tachygraphicae*. — Na poslednjih dveh listih je pa popis nekterih glagoliških in cirilskih bukev. 4o.

(Konec prihodnjič.)

Besednik.

Abuna Soliman. Zložil A. Umek Okiški. V Ljubljani natisnil J. Blaznik 1863. — Pod tem naslovom je ravno kar prišla na svetlo — kakor smo že unkrat omenili — kita prekrasno ubranih pesem na čast ranjcemu misionarju dru. N. Knobleherju, iz katerih, vseh nam veje nasproti gorka ljubezen do Boga in domovine. Po obsegu so pesme lirične ali epične, polne blagih misli, ki izbujajo sveta čutila v bravčevem srcu, ter slavé nevtrudnega delavca v vinogradu Gospodovem v njegovem apostolskem djanji od mladih nog do njegove smrti; menjava v pesniški meri daje jim prijetno spremembo. Naj bi segla po tem prelepem slavospevu vsa naša mladina, pa tudi odrasli možje, ki hrepené po tečni hrani za dušo in srce. Čelo kinča prekrasno natisnjeni knjigi, ki šteje 204 strani v osmerki, lično posneta misionarjeva podoba; cena jej je 1 gld., za mladino pa, če se več iztisov vkup naroči, samo 80 nkr. Naj si to novo delo bogato obdarovanega, za božjo in narodovo čast goreče vnetega mladega pesnika kinalo najde pot med odraslo šolsko mladino in v vse slovenske družine ter obrodi povsod zaželenega sadu.

Kratka staroslovenska slovnica. Spisal J. Marn. V Celovcu 1863. — Brez natančnega znanja starega slovenskega jezika se nova slovenščina ne daje spešno izobraževati; zato se razlaga staroslovenščina tudi slovenskim učencem v najvišem gimnazijskem razredu. Manjkalo je nam doslej pripravne knjige za ta nauk; sedaj pa jo imamo prav spregledno sestavljeno v domači besedi, da ne more biti primerniša in boljša. Naj seže po njej ne samo vsa dijaška mladina, temuč vsak slovenski domorodec, kateremu je v resnici mar za temeljito oliko domačega jezika. Lično natisnjena knjiga šteje z „staroslovenskim berilom“ vred 60 strani; dobiva se pa pri gosp. pisatelju prof. J. Marnu v Ljubljani in pri „vredništvu slov. Glasnika“ v Celovcu za 50 nkr.; po bukvarnicah se bode prôdala po 60 nkr. — Pri tej priliki bodi omenjena prevesela novica, da je čast. gosp. J. Marn vstavljen učitelj slovenščine za vso zgornjo gimnazijo ljubljansko.

Pesmarica. Na svetlo dal Dr. J. R. Razlag, odvetnik v Brežicah. 1863. V Celji pri J. Tarmonu. — Pod tem naslovom je pred nedavnim beli dan zagledala knjiga, ki je je bilo pevoljubnim Slovencem že davno živa potreba, namreč bogata zbirka najboljših za petje pripravnih pesem o junaštvu in domovini, o ljubezni in o drugih čutih človeškega srca, v slovenskem in hrovaškem jeziku. V tej zanimivi naberi se ne pograša nobena boljša lirična cvetlica slovenska — vseh vkup je okoli 500, umetnih ali narodnih; nekaj jih je tiskanih v cirilici, kar je vse hvale vredno. Tudi cena je knjigi, na 202 straneh drobno tiskani, tako

nizka, da ne more biti niža. Bodi to zanimivo delo živo priporočeno mladini slovenski in odraslemu svetu, jugoslovcem in jugoslovenkam, katerim jo je g. izdatelj posvetil. Naj obuja v srcih vseh domačinov ljubezen do petja in po petji ljubezen do domovine!

Poziv. Poslovenil sem Valenštajnov tabor (Wallenstein's Lager von Schiller). Vabim torej k naročbi častite rojake ter prosim, naj blagovolijo slavne Čitalnice in vredništva slovenskih časnikov nabirati naročnike in naročnino, ki znaša 45 nkr. za 1 tisk. Naročila z naročnino naj se mi pošljejo do 15. novembra t. l., v katerem času dam v tiskarnico delo. Ako me rodoljubi podpró, da ne bodem imel izgube, izdam kmalo potem uže skorej dovršeni deli: „Oba Pikolomina“ in „Valenštajnova smrt“. Nabiravcem se na vsakih 10 naročenih knjig ena privrže. — V Trstu 15. oktobra 1863. Fr. Cegnar.

Z velikim veseljem bode nabiralo tudi „vredništvo slov. Glasnika“ naročnike in naročnino na to novo delo našega visoko cenjenega pesnika, pa tudi na slovensko mašo g. J. Miklošiča.

Vabilo na slov. mašo za čveterospv, orgle in violon. Da se odpomore večstransko občuteni potrebi, spisal je podpisani kratko in lahko slovensko mašo z blagoslovom, gradualom in ofertorijem na štiri glase, ktera se je že po več cerkvah lavantinske škofije pela in si, kakor več časnikov piše, pohvalo cerkvenega in slovenskega sloga pridobila.

Od več in veljavnih strani se mi je že prigovarjalo, naj dam to mašo natisniti, in sicer zavolj ročnejše rabe pevske glase posebej, ki se tudi večkratno dobé, in tudi za orgle in violon. Tisk bode v dveh mescih gotov.

Ker mora delce sam založiti, vabi s tim spodobno vse častite gospode duhovnike in učitelje, katerim je mar dostojnega slovenskega petja v cerkvah, naj se na njo naročiti blagovolijo.

Naročnina je 1 gld. 50 kr., ktera se na pošti odrajta, kedar se komu delce izroči. — V Mariboru, septembra 1863.

Janez Miklošič,
učitelj glavne šole.

* Na dunajskem vseučilišči se v prvi polovici šolskega leta 18⁶³/₆₄ izmed slovanskih jezikov uči to-le: Profesor dr. Fr. Miklošič razlaga a) staroslovensko slovnico, b) skladoslovje slovanskih jezikov in c) slovansko starinstvo, vse skupaj po 5 ur na teden. Razun tega bereta: A. Šembera česko slovnico in skladoslovje, M. Kavecki pa poljsko, oba po 5 ur na teden. — Da bi kmalo tudi jugoslovanskim jezikom došla enaka čast! —

* I. snopič III. šestke, t. j. 16 vezek „Cvetja“ razpošlje se v nekoliko dneh iz Ljubljane, kjer je bil v g. Blaznikovi tiskarnici natisnjen.

Priložena je poslednja pola (7. 8.) starosl. slovnice.